

Csodálatos írás a falon

Az elmeorvoszatnak ez a városszéli telepe az első világháború idején még katonakórház volt, később a járványos betegeket kezelték itt. Épületei földszintesek és lapos fedelűek, mint a magtárak, s faltokban mállik róluk a vakolat. A kórházigazgatóság csak ideiglenesen rendezkedett itt be, mert a város északnyugati, erdős övezetében már kijelölték az új munkaterápiás intézet helyét, és épp ezért sajnálnak pénzt költeni az elhasználódott víz- és villanyhálózat vagy a fűtőberendezés kicserélésére. A kisegítő személyzet tudja, hogy nehezebb körülmények között dolgozik még azoknál is, akik a zártosztály környékén teljesítenek szolgálatot odafenn a temetőkert mellett, és ezért az ápolónők, az örök, a kertészek meg a konyhalányok többet engednek meg maguknak; az egyik üvöltözik a betegekkel és mellbe lökdösi őket, a másik italt lop be és háromszoros áron adja tovább a betegeknek, a harmadik megdézsmálja az élelmiszerkészletét, vagy házi patikát rendez be összelopkodott, ki nem osztott gyógyszerekből, és ha valamelyik beutalt lázadni mer, rögtön megfenyegeti, hogy Borsára viteti a dühöngők közé.

A csengetésre legtöbbször csak későn jön elő Vaszilka, a kapus, és vöröses derengés veszi körül az arcát, mintha tégláégető kemencéktől jönne, pedig biztos, hogy sligovicát vedelt a kertésszel a fikuszok, legyezőpálmák sátorszerű rejtekében. Egy közeli mezőségi faluban lakik, de amióta eszébe vette, hogy összeházasodik valamelyik könnyebb esetű kisasszonnyal, egy jóra való „elvtársnővel”, akinek van megtakarított pénze, s akinek egyketőre elmúlik majd a „hisztérikája” ömelle, azóta nemigen jár haza, s éjfélékig dűnnyög, mormog valamelyik nő mellett a kórházi padon. Ha férfi látogató lép be a kapun, egy hét-nyolc évesnek látszó fiúcska szalad eléje: puffadt hasa csupaszon mered elő az ing alól, fenekét úgy mozgatja, akár a vízből életotyogó réce, és nem

tudni, miért, a társai Trumannak szólítják; miközben az idegen felé bökdös piszkos ujjacskáival, arca csupa hunyorgó boldogság, és többször is elismétli: – Tátá, megjött tátá! –, a kapus pedig, mintha az is az ő tisztje volna, hogy a bolond szavakért mentegetőzzék, röhögve feléje csap a sapkájával: – Ugyan már, hol a te apád?... Talán nem is volt soha! – Truman ilyenkor csalódottan visszahúzódik, de csak azért, hogy utána rátámadjon a látogatóra, és kenyeret követeljen tőle, noha a zsebéből kifli, veknivég kandikál elő.

A csellengő vagy padon gubbasztó betegek fakóvilágra mosult köpenyt viselnek, és mindenik köpeny hátán ugyanazon a helyen kerek perzselés éktelenkedik, akkora lehet, mint egy lepény. Sokan nem értik ennek az okát, mint ahogy Bárány sem értette, amikor először vánszorogott elő a kórteremből az udvarra, és úgy érezte, hogy hitvány tagjai emelkedni kezdenek a levegővel felfújható pizsamával együtt. Már azt sem tudta biztosan, hogy a léte még evilági-e, vagy más égitestre került, ahol ezután ítékeznek fölötte, s annál inkább meglepte a betegek hátán éktelenkedő különös jel, amely a téli hónapokban égett bele a köpenyekbe, amikor nekitámaszkodtak a forró kályhának.

– Íme az elpecsételtek János mennyei jelenéseiből!
– motyogta Bárány besüppedt, fogatlan szájával. – Száznegyvennégyezer elpecsételtek Izrael minden nemzetiségéből!... És négy angyal jön vala napkelet felől, kinek kezében az élő Istennek pecsété, és akinek adatott, hogy ártson földnek és tengernek...

Mikor pedig Vaszilka egy csoport orvostanhallgatót engedett be a kapun, az órák aggódni kezdett, hogy Mártonka is ott rejtőzik az ismeretlen fiatalemberek között, azért jött, hogy megölje őt, és bicegve, erőlködve visszatért a kórterembe. Később ismét előjött, és a folyosó ajtajából lesett ki, az „elpecsételtek” pedig tovább járkáltak kissé hajlottan és elgyötörten, mint akiken már a kegyelem bélyege sem könnyít semmit; csak Péntek János lépdelt mereven, egy bűnbe esett parasztleány, mintha az apagyilkosság miatt reggeltől estig körbe-körbe járva zsibbadt arcán kellene hordoznia az eget:

kapával ütötte agyon az öreget, künn a mezőn, veszeke-
dés közben...

Bármennyire néptelen volt is olykor az udvar, a sé-
tányon mindig föltűnt egy különös pár: a pufók és mac-
kójárású Daniló Dani melegítőben, tornacipőben, és a
sovány, csontos Tilinka hosszú szárú gatyában, szakadt
tengerészsapkával, befűzetlen bakancsait vonszolva. Min-
dig céltudatos igyekvéssel loholtak, mihelyt azonban
megpillantották az első padot, levágták rá magukat, és
szótlanul ültek egy ideig, miközben Tilinka aggódó pil-
lantásokat vetett Danira, vagy megigazította rajta a melegítőt; de
a pufók arcán még ilyenkor is a közömbös-
ség egyenletes fénye pislákkolt, mintha az agya kiszáradt
volna, akár a dióbél a csontos héjában, és a szikkadt ür-
ben csak egy apró készülék működne, amely időnként
fölpattan és váltakozva ezeket mondatja vele: – Éhes
vagyok! Szomjas vagyok!...

Váratlan felrebbenésüket, páros rohanásaikat és újabb
ernyedt üldögéléseiket már megszokták a többiek, csak
Maszelka György, a félbemaradt zeneakadémista nézi őket
gyanakvón, néha pedig dühöngve, mert ebben a hajszá-
ban saját munkáját érzi veszélyeztetve, a biztonságot és
a nyugalmat, amelyen fáradozik. Ő ugyanis pálcákkal tá-
masztja alá a rozzant padokat, kavicssal rakja körül az
udvarnak azokat a helyeit, ahol ingoványt gyanít, néha
pedig odarohan a betonba öntött porolóhoz, és rángatni
kezdi a vasrudakat, hogy még ennek a *viszonylagos* rögzítettségére is felhívja az ödöngő betegek figyelmét.
Újabban téglából, deszkahulladékból s mindenféle szemét-
ből a kórterem előtt piramist épített, amely szerinte évez-
redelig ellenáll majd az időnek; de e meggyőződés da-
cára egész nap ott kuporog a furcsa és alaktalan épít-
mény mellett, és nézi, hogy ki hova lép, nem sodorja-e
le a piramis köveit. Kopaszra nyírt haja őszesen fénylik,
mint az üvegpör, a bőr rászáradt arcának örökké feszült
izmaira, de a tekintetében a gyanakvás mögött olykor
megcsillan az értelemnek egy-egy darabkája is, miközben
nagy zeneszerzők lexikonizú életrajzát idézi:

– Az öreg Haydn két-két oratóriuma, a *Teremtés*
meg az *Évszakok* gye-gyermeki tisztsággal fo-fordul a
természet ki-ki-kimerít-he-he-hetetlen szépségei felé...

U-ugyanakkor Ludwig van Beethoven a zenetörténet hé-hérosza...

Az orvosi rendelővel szemben fakó levelű japánbirs vet árnyékot egy lócára, amelyen egész nap ott kuporog kék csíkos pizsamában, cigarettázva Kőlonthe, a megrokkant, ötven év körüli újságíró. Szerkesztője volt az abrudi *Új Szó* című rajoni lapnak, s bár magas vérnyomása miatt tiltották a megfeszített munkától, mindig késő estére került haza, amikor a rotációs már beindult. Járt a falvakat meg a bányavidékeket, vezércikkben, riportban agitált a fakitermelés meg az ércbányászat fokozásáért, támadta a kuláklisra került juhosgazdákat, akik fölfalták vagy megfertőzték juhnyájakat, hogy mentesüljenek a túlméretezett beszolgáltatási kötelezettségtől; naponta három-négy doboz Naționalét is elszívott, a havasokban rákapott a szilvapálinkára, egy napon aztán rosszul lett: vérrög került az agyi erekbe, és a mozgató idegpályák részleges bénulása mellett gyors meszesedés állt be. Mióta idekerült, kaszázó léptekkel emelgeti a lábát, értelme pedig napról napra kopik, ő azonban már nem érzékeli ezt: neki már az is öröm, hogy órákon át várhatja az ebédet vagy a vacsorát, s hogy egyik cigarettát a másik után szívhatja. Csak akkor emelkedik fel izgatottan a padról, ha idegent lát közeledni, aki a városból jön, és mindjárt integetni kezd felé: – Hogy van, hogy van?... Engem is hazavisz anyuka a hét végén! – De az asszony, akinek Kőlonthe betegnyugdíját kézbesítik, összeállt egy sofőrrel, és hónapok óta erre sem néz...

Reggelenként először Pagonyi Zoli, a fiatal, vörös hajú agrónomus jön oda a lócához, hogy elszívjon egy cigarettát a megrokkant szerkesztő mellett. Kissé púposhátúan jön, arca valami örökös belső izzástól szinte olyan vörös, mint a haja, s megkérgesedett lilás sömörök derengnek föl alóla. Két évig részegeskedett Sármáson, ahova kihelyezték, gumicsizmában járt, és hetente csak egyszer ha borotválkozott; az emberekkel kiabált, részegen befeküdt a silógödörbe, teherbe ejtette, aztán ott hagyta az egyik tanítónőt, s visszatért a városba; delíriumosan hozták be, remegett és arról panaszkodott, hogy egy fehér szörny térdel a mellén, óriási kerek babafeje

van, de a szeme tűzben forog; hetenként vagy kéthetenként kiengedik, akkor teleszívja magát pálinkával, de hétfőre mindig visszatér, nehogy kihágást kövessen el, mielőtt lenyugdíjazzák, és megkapja a fizetésének a felét...

– Hallja, mit dumál Bárány, ez a cédulás hívó? – szólítja meg a szerkesztőt. – Olyasmiről gajdol, hogy elvesztette az Istent; pedig valószínű, hogy az Isten vesztette el őt, miközben piásan hazafelé baktatott a Tejútton... Mit szól ehhez?... Szellemes, mi?... Ej apám, írni mindenki tud, de a sár az más... Sármás az Sármás!...

Kölönthe együgyű mosolygással hallgatja őt, és egyre szaporábban szopogatja a cigarettáját; végül az agrónómus legyint, és ingerülten félrefordul tőle:

– Magának is mind dumálhat az ember!... Itt hegyezi napszámba a zabot, közben „anyukát” más búbolja!

Bárány vaságya a kilences szalonban nyújtózik, a fal mellett. A szerencsétlenség után a sürgősségi osztályra szállították, onnan a sebészetre került, később az ortopédiára. Lépé, mája megsérült, három bordája beszakadt, jobb karját gipszbe kellett tenni. Hónapokon át vágták, férceitek, igazították széthulló testét, közben nem volt senki ismerőse, aki egy pohár vizet adjon neki, aki elüldögéljen egy-egy félórát az ágya mellett, aki egy jó szót szóljon hozzá. S mire kikerült a kórházakból, az átélt súlyos szenvedés és a lelki megrázkódtatás elmebeteggétette. Ült, üldögélt naphosszat az ágy szélén, s hol a fejét csóválgatta és oktalanul nevetett, szájának kerek s fekete résén szürcsölve a levegőt, hol búskomoran csüngette le a lábát a tudószerű linóleumra. Az első napokban nem akart enni, rettegett, hogy Mártonka mérget kevert az ételébe; éhségében végül mégis elszánta magát, és beállt az ebédlő előtt sorakozó kosztosok közé, miután azonban kitalálták az ételt, a sajátját igyekezett elcserélni a másokéval, ami sok bajt hozott rá. Daniló Dani vagy Tilinka ilyenkor azt hitte, hogy a nyomorékot a nagyobb adag ígérte meg, azért rántotta maga elé az ő tányérját, és fölgorva végigkopogtatott kanálával a merénylő fején.

A felvigyázók, miután az ebédlő ajtajában az órás kezébe adták a kanalat meg a kenyeret, most már külön

asztalhoz ültették őt. Bárány válaszként hümmögött, mosolygott, kétkedően csóválta a fejét, hogy lám, mindenáron be akarják csapni, addig kavargatta és csurgatta vissza a tányérba a levest, míg az ki nem hűlt, a zsebébe dugott zsemlét pedig később szétáztatta az udvari csapnál; egy ízben, amikor a kenyérhéjban széndarabkát talált, diadalmasan körülbicegett a kórházban, és mindenik orvosnak igyekezett megmutatni, hogy régi gyanakvása nem oktalan: – Ugye mondtam!... És most tessék ide nézni, igazgató elvtárs: nem elég, hogy meg akarnak mérgezni, de efféle lehallgató anyagokat rejtenek az ételembe!

Pár nap múlva elemelték a papucsát, és ettől ismét úgy megrendült, hogy többé nem akart előjönni a kórteremből, pedig itt mindennapi jelenség volt a lábbelik titkos vándorlása, cseréje vagy eltűnése. Más betegekkel másféle kellemetlenségek történtek, s némelykor reggeltől estig egymást váltogatták a meglepő események: a főnővér rajtacsípte Vaszilkát, amint újságpapírba csomagolt rumot ad át Pagonyi Zoltánnak, Daniló Dani rárontott hűséges kísérőjére, Tilinkára, és fojtogatni kezdte, később pedig egy gyanútlanul várakozó szép fiatal nő karjába vágta a fogait az orvosi rendelő előtt; Péntek János átmászott a három méter magas kerítésen, és a sekély vizű malomárokba vetette magát, onnan halászták ki...

Bárány Lajosban egyre inkább összekeveredett a valóság a látomásokkal, és úgy járkált közöttük, mint az egymásba nyíló, ajtó nélküli szobákban. Egy délután, amikor végigheverve az ágyon, a sok izgalomtól már-már elszenderedett volna, szomszédja, a Medgyes környéki bulibasa, akinek zsinórokban csüngött fekete fonatú szakálla, fölrázta, hogy menjen ki, mert egy nagysága keresi. Bárány nem értette, mit akarnak vele, miért mutogatnak többen is az udvar felé, és morcosan és gyanakvón tápászkodott fel, majd bukdácsolt végig a hálószobában. Mikor a fény szembeesapta, az arcához kapott, de még inkább meglepte a hölgy, aki látogatóba jött. Ismerősnek tűnt neki és mégis idegennek, egyszerűn öltözöttnek és mégis hivalkodónak a perzselt köpenyek és a mál-

ladozó falak között. Mária Magdolna állt előtte fehér ruhában; a fején könnyű muszlinkendő lebegett, s könnyezve nézte a kopasz, megcsúfolt, ráncolt arcú és horpadt szájú férfit, aki önmaga fegyenceként tengődött itt, saját félelmébe és gyanakvásába zárva.

Az asszony most közelebb lépett hozzá:

– A Szentlélek biztatott fel, hogy eljöjtek hozzám, és bizonyosságot tegyek az Úr végtelen kegyelméről... Mert úgy tudd meg, beléptem egy gyülekezetbe, amely naponta kinyilatkoztatja az Atya szándékát, János menyeyei jelenései szerint...

Kinyújtotta a kezét, hogy boldogságát megossza a letaposott órással, aki mellett nem is olyan rég új életet akart kezdeni, de Bárány félénken és mogorván elfordult tőle, és visszabillegett az ágyához. Megint a fejére húzta a takarót, s a fálnak fordult, mintha már végképp elhatározta volna, hogy többé nem hagyja zaklatni magát; de a fülledtségben egyre csak azt a szép, könnyes szemű szibillát látta, aki érthetetlen módon őt kereste, név szerint őt, és beszélt, beszélt, noha nem tudta kihámozni a szavaiból, hogy jó hírt hozott-e vagy rosszat...

Nem mozdult az ágyából, nem evett, nem ivott, hiába rázták, mozgatták a szobatársai. Csak akkor hunyorgott gyötrődve és lázadón, amikor az ápoló lerántotta róla a takarót, hogy megmérje a pulzusát. Ha valaki ilyenkor rápillantott, azt hitte, hogy ledöntött agyagszobrot lát, amelyet rongyokba göngyöltek, jöllehet Bárány e mozdulatlanságban is úgy érezte, hogy még van benne erő. Egyik este, miközben a szobatársak marakodását hallgatta, szakadni kezdett róla a víz, és már lélegzeni sem tudott a magára göngyölt takaró alól. Aztán lehántotta a pokrócot, felült az ágyban, s megrendült, de ugyanakkor diadalmas mosollyal pillantott körül. Vajon mi történt benne, miközben napokon, heteken át feküdt begubózva a szoba szögletében; miféle titkos képzelgések alakították át? Később mégis felismerte a látogatóban Mária Magdolnát? Meglátta a függőkertet a Lajtorja utca tetejében? Szenvedőn átélte mindazt, ami vele történt elválásuk óta a csúfos csapdába ejtésig, amikor Mártonka összetörte még a csontjait is, laposfogóval kidobálta még

a fogakat is a szájából, míg a kisebbik, Elifáz, baltával le nem ütötte, hogy testvérgyilkosságba keveredjék?...

– Ne jajgassatok és ne panaszkodjatok! – intett suttogva, parancsolón. – Mi a ti nyomorúságotok az enyémhez számítva?... Megöltem, akit akartam, és életben tartottam, akit akartam; felemeltem, akit akartam, és megaláztam, akit akartam!... De íme, beteljesedett rajtam a mennyei szózat intelme, és amikor a szívem fölfuvalkodott és a lelkem megkeményedett, levetettek engem, Nabukodonozort, Babilon királyi székéből, és füvet ettem, mint az ökrök, és égi harmattal öntöztetek az én testem, és szőrzetem megnőve, mint a saskeselyű tolla...

A bulibasa álmélkodva nézett rá, bazedovos szeme még inkább kimeredt, mint aki rég gyanította, hogy egy másik ember támad majd fel a rongyok sírjából, de mégsem hitte volna, hogy egy ilyen titkos hatalmasság jelenti meg magát előtte, s ijedten keresztet vetett. Mongol Béla nyugalmazott balettmester, akit a kínosan illeszkedő műfogsor tett idegbeteggé, most térden csúszva odavitte Babilon bukott királyának a saját papucsát, és megilletődötten fölpillantva azt mondta:

– Dugja be a lábát ebbe a csoszogóba, mielőtt kimegy, atyám!... Íme magának adományozom, én pedig lopok másat!...

Bárány egész este sírva járkált, és semmiben sem lelt vigaszt; sőt néha megállt, és elrémülve az épület falára mutatott, amelyen ismét és újra látni vélte a csodálatos írást, az ő fiának, Belsazárnak, vagyis Elifáznak a pusztulását meghirdető jelt; elkékvült ajakkal, remegve motyogta, hogy: – Mene, tekel, ufarszin –, és könnyezve, fejcsóválva megint tovaballagott. Később, ahelyett hogy vacsorázni ment volna, behúzódott a kertbe, onnan pedig a rossz kerítésen át a mezőre indult, hogy magányos helyet keressen a vezekléshez. A bolgárkertészek nemcsak a zöldségest öntözték, de az aszályos napokon a kaszálót, is, s a fűszálakon apró csöppek csillogtak. Bárány sánítva, leszegett fejjel zarándokolt, de aztán megállt, mert úgy tűnt neki, hogy a kórházudvar felől többen is őt szólítják: hol a kapus, hol a kertész, hol a konyhalányok hangjára ismert:

– Hé Bárány!... Hol vagy, Bárány?!... Merre jársz, Nabukodonozor?!... Felelj, Babilon királya!...

És ettől kezdve többé egy pillanatig sem kételkedett, hogy valóban ő az, akit királyként szólítottak és tiszteltek.

– Nem felelhetek, testvérek, nem felelhetek! –
vinnyogta megállva, úgy hogy a nyála a mellére fröccsent. – Mert én vagyok ama földre vetett hatalmas úr, és az én szívem most olyanná lett, mint a barmoké, és íme a vadszamarakkal lakozom a kietlen pusztaságban!...

És miután ezt mondta, zokogva lehasalt, és legelni kezdte a fűvet. Szerette volna hersegve tépni, rágni, nagy tömött gombócokban nyelni, miközben a szeme kimered és a füle lengedez, hogy egész testén végigránduljon a legelés hatalmas buzgalma: hogy meleg párát fűjjon az orrlikán, és könyökével mint súlyos patákkal dübögtesse a földet; hogy frissen hullatott marhalepény gőze borítsa el, és ő bűnhődve átérezze állati mivoltát; de csak mammogni tudott, és fogatlan ínyét véresen fölhasogaták a kavicsok, csigahéjak, pengeélű fűszálak...